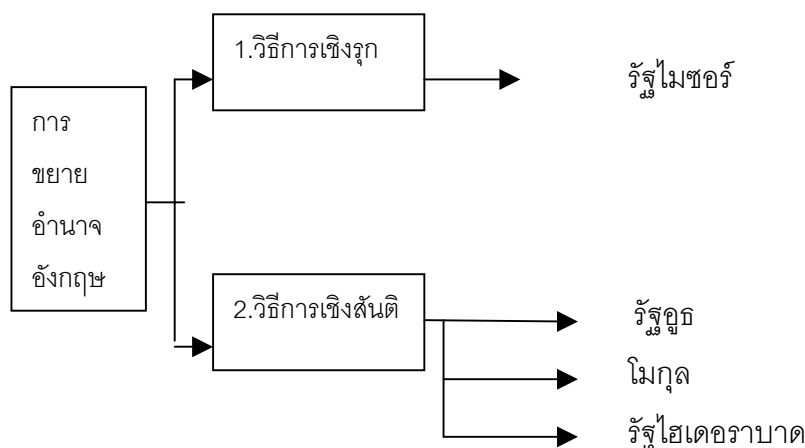

บทที่ 5

วิเคราะห์ผลกระทบต่ออำนาจการเมืองการปกครองของมุสลิม

อังกฤษเข้ามายังอินเดียครั้งแรกอย่างสันติวิธีด้วยรูปแบบของบริษัทการค้าที่มีจุดมุ่งหมายและการดำเนินการค้าเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อสถานการณ์ของอังกฤษในอินเดียมั่นคงขึ้น พวกเขาเริ่มเปลี่ยนแปลงนโยบายและการกระทำจากบริษัทการค้าอย่างสันติ เป็นผู้ที่หิวกระหายในอำนาจโดยพยายามสร้างฐานของตนเองด้วยการแสวงหาดินแดน การกระทำดังกล่าวทำให้พวกเขาขัดแย้งกับจักรพรรดิออร์ังเซบแห่งอาณาจักรโมกุล อังกฤษเลือกที่จะท้าทายอำนาจของโมกุลด้วยการทำสงครามแต่ต้องประสบความพราชัย การพราชัยในครั้งนั้นทำให้นโยบายขยายอำนาจทางการเมืองของอังกฤษหยุดชะงักลงชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ความวุ่นวายทางการเมืองและการแตกสลายของอาณาจักรโมกุลเป็นรัฐเล็กรัฐน้อยหลังจากรัชสมัยของจักรพรรดิออร์ังเซบ เป็นโอกาสอันดีสำหรับการดำเนินนโยบายขยายอำนาจของอังกฤษ กองกำลังที่เคยใช้ในการป้องกันการค้ากลายเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจทางการเมืองโดยใช้เหตุผลของความปลอดภัยและความมั่นคงทางการค้า ชัยชนะในสมรภูมิลาสซีและบูซารีในปี ค.ศ. 1757 และ 1764 ทำให้อังกฤษมีฐานที่มั่นในเบงกอล แต่อังกฤษยังไม่ได้แสดงท่าทีที่ชัดเจนต่อการประกาศตนเองว่าต้องการสถาปนาอำนาจทางการเมืองของตนเองขึ้น โดยการโค่นล้มกลุ่มอำนาจเดิมที่คงอยู่ อังกฤษยังคงให้ผู้ปกครองรัฐพื้นเมืองอินเดียครองอำนาจซึ่งมีลักษณะเป็นหุ่นเชิด เพื่อที่จะให้ประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะมุสลิมไม่รู้สึกรู้สาว่าอินเดียถูกรุกรานโดยชาวต่างชาติ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1766-1857 อังกฤษได้ขยายอำนาจและอิทธิพลของตนเองไปยังส่วนอื่น ๆ ในอินเดียโดยการทำลายและผนวกรัฐพื้นเมืองอินเดียเข้าเป็นของอังกฤษ จนอังกฤษมีอำนาจสูงสุดและสถาปนาอำนาจการเมืองการปกครองขึ้นในอินเดีย การขยายอำนาจของอังกฤษมีสองวิธี คือ วิธีการเชิงรุกและวิธีการบังคับเชิงสันติ ดังตารางที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 : ลักษณะการขยายอำนาจของอังกฤษในอินเดียและรัฐที่ตกเป็นเหยื่อต่อการขยายอำนาจ

การขยายอำนาจเชิงรุก คือ การทำสงครามกับรัฐพื้นเมืองอินเดีย อังกฤษเลือกใช้วิธีการนี้กับรัฐที่เข้มแข็งและเป็นภัยคุกคามต่ออังกฤษมากที่สุด คือ ไมซอร์ (1799) และสัมพันธรัฐมาราธา (1818) สิกข์ (1849) การขยายอำนาจโดยการทำสงครามทำให้อังกฤษสามารถโค่นอำนาจของกลุ่มอำนาจที่เป็นภัยคุกคามและเป็นอุปสรรคต่อการขยายอำนาจของอังกฤษ การขยายอำนาจด้วยวิธีการนี้เป็นวิธีการและลักษณะของการขยายอำนาจที่ใช้ทั่วไป อังกฤษผนวกดินแดนของรัฐที่แพ้สงครามเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอังกฤษขยายอาณาเขตอย่างรวดเร็ว ส่วนการขยายอำนาจด้วยวิธีการบังคับเชิงสันติเป็นการสร้างเงื่อนไขหรือระบบขึ้นมาควบคุมผู้ปกครองรัฐพื้นเมืองอินเดีย วิธีการนี้คือ การใช้ระบบพันธมิตรในสังกัด ระบบดังกล่าวนี้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขยายอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษในอินเดีย อังกฤษกดดันให้ผู้ปกครองรัฐพื้นเมืองอินเดียที่ถ่ายทอดการควบคุมยอมลงนามเข้าเป็นพันธมิตรในสังกัดของอังกฤษ ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการขยายอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษในอินเดียอย่างมาก เพราะระบบดังกล่าวได้ลดบทบาทของผู้ปกครองรัฐพื้นเมืองอินเดียเป็นประเทศราชของอังกฤษ ระบบพันธมิตรในสังกัดกลายเป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจของอังกฤษอย่างสันติ หรือเรียกว่า Pax Britannica รัฐที่ตกเป็นเหยื่อของวิธีการนี้คือ ไฮเดอราบาด (1800) และอูฐ (1801) ระบบดังกล่าวนี้มีส่วนช่วยในการขยายอำนาจและอาณาเขตของอังกฤษอย่างมาก เพราะอังกฤษจะยึดดินแดนบางส่วนของรัฐที่เป็นพันธมิตร

ในสังกัดแทนที่การจ่ายค่าบำรุงกองทัพอังกฤษ ระบบพันธมิตรในสังกัดยังเป็นการปูทางไปสู่การที่อังกฤษเข้ายึดอำนาจการเมืองการปกครองของรัฐพื้นเมืองโดยตรง โดยการสร้างหลักการขึ้นเป็นเหตุผลของการยึดอำนาจและผนวกดินแดน หลักการที่ว่านี้คือ “Principle of Lapse” ในขณะเดียวกันอังกฤษก็ดำเนินนโยบายลดและยุติบทบาททางการเมืองของผู้ปกครองพื้นเมืองอินเดียอย่างต่อเนื่อง จากปี ค.ศ. 1766-1823 อังกฤษสามารถทำลายกลุ่มอำนาจที่เป็นอุปสรรคและเป็นภัยต่อการขยายอำนาจของตนเองได้อย่างเด็ดขาด และอังกฤษยังสามารถลดบทบาทและสถานภาพของรัฐพื้นเมืองอินเดียให้เป็นประเทศราชของตนเอง การขยายอำนาจของอังกฤษมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ระวังระวัง รอบคอบ และรอโอกาสที่เหมาะสมที่สุด อังกฤษขยายอำนาจอย่างช้า ๆ โดยใช้เวลาราว 91 ปีในการปราบและยึดอำนาจการปกครองรัฐพื้นเมืองอินเดีย ซึ่งอังกฤษจะตั้งรัฐพื้นเมืองอินเดียรัฐมุสลิมรัฐหนึ่งเข้ามาเป็นพันธมิตรในการทำสงครามกับรัฐมุสลิมอีกรัฐหนึ่ง เพื่อไม่ให้มุสลิมมองว่าพวกเขากำลังถูกรุกรานจากคนนอกศาสนา ซึ่งอังกฤษอาจจะได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงเหมือนเช่นในสมัยของสงครามครูเสด ดังนั้นอังกฤษจึงทำลายรัฐมุสลิมที่เข้มแข็งก่อนที่จะยึดอำนาจของรัฐมุสลิมที่เป็นพันธมิตรของอังกฤษอย่างช้า ๆ จนผู้ปกครองรัฐมุสลิมหมดอำนาจ ดังนั้นในตอนกลางของคริสต์ศตวรรษที่ 19 อังกฤษจึงเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดทางการเมืองการปกครองในอินเดีย อินเดียกลายเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษในปี ค.ศ. 1858 เมื่อรัฐบาลอังกฤษเข้าปกครองอินเดียโดยตรง การขยายอำนาจของอังกฤษในอินเดียระหว่างปี ค.ศ. 1766-1857 ส่งผลกระทบต่ออำนาจการเมืองการปกครองของมุสลิมโดยตรง เพราะมุสลิมเป็นอำนาจหลักในการปกครองอินเดีย รัฐพื้นเมืองมุสลิมอินเดียที่ได้รับผลกระทบจากการขยายอำนาจของอังกฤษที่ทำการศึกษามีดังนี้

รัฐไมซอร์

ไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูเป็นผู้นำที่มองว่าอังกฤษไม่ได้เป็นแค่เพียงองค์ประกอบในการแย่งชิงอำนาจในอินเดียแต่เป็นศัตรูที่ร้ายกาจที่สุด จากทัศนคติดังกล่าวไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูพยายามโค่นอำนาจและขับไล่อังกฤษออกไปจากอินเดีย พวกเขาทำสงครามกับอังกฤษอย่างเปิดเผยและต่อเนื่องถึง 4 ครั้ง สงครามครั้งแรกระหว่างอังกฤษกับไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1767 และจบลงด้วยการที่ทั้งสองฝ่ายยอมลงนามใน

สนธิสัญญาสงบศึกและเป็นพันธมิตรกัน ในสงครามครั้งนี้อังกฤษเป็นฝ่ายเสียเปรียบจนต้องร้องขอลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพ แม้ว่าไฮดาร์ อาลีจะมีโอกาสทำลายอำนาจของอังกฤษที่เมืองมัทราสแต่เขาก็ยอมยุติสงคราม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ฝ่ายอังกฤษรอดพ้นจากอันตรายและมีเวลาเตรียมการสังฆอำนาจ การกระทำของไฮดาร์ อาลีนับว่าเป็นการปล่อยเสือเข้าป่า ซึ่งอาจจะย้อนกลับมาทำอันตรายตนเองได้ทุกเมื่อ นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวไม่สามารถสร้างความเห็นใจและความชื่นชมให้กับฝ่ายอังกฤษได้ อังกฤษไม่ได้ยึดมั่นต่อสนธิสัญญาที่ได้ลงนาม เห็นได้ในกรณีที่อังกฤษไม่ให้การช่วยเหลือต่อไฮดาร์ อาลีเมื่อเขาถูกพวกมาราธาโจมตีในปี ค.ศ. 1771 ไฮดาร์ อาลี (Ali อ้างถึงใน Keay, 2000 : 396) ได้ประณามความเฉยเมยต่อสนธิสัญญาที่ให้ไว้ว่า “อังกฤษเป็นผู้ตีที่ไม่มีสัจจะและยังเป็นผู้ขูดเลือดในบรรดามนุษยชาติทั้งหมด” ในขณะที่เดียวกันฝ่ายอังกฤษก็แสดงการดูหมิ่นต่อไฮดาร์ อาลีเมื่อยกกองทัพผ่านอาณาเขตไมซอร์โดยไม่ขออนุญาตผ่านทาง ซึ่งส่งผลให้กองทัพทั้งสองฝ่ายปะทะกันและเกิดเป็นสงครามระหว่างอังกฤษกับไมซอร์ครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1780 ผลของสงครามนี้เหมือนกับสงครามครั้งแรกคือไม่มีฝ่ายใดทำลายอำนาจของอีกฝ่ายหนึ่งได้ สงครามจบลงด้วยกับสนธิสัญญาสันติภาพในปี ค.ศ. 1784 แต่ในสงครามครั้งนี้ไฮดาร์ อาลีเสียชีวิตในขณะบัญชาการรบ นับว่าอินเดียต้องสูญเสียผู้ปกครองที่มีแนวคิดว่าอังกฤษมีได้เป็นเพียงแค่ส่วนประกอบในการชิงความเป็นใหญ่ในอินเดีย แต่เป็นภัยคุกคามที่น่ากลัวที่สุดและเขาพยายามอย่างเต็มที่ที่จะกำจัดอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษออกไปจากอินเดีย (Kulke and Rothermund, 1995 : 233) บาวริง (Bowring, 1893 : 113) กล่าวเกี่ยวกับไฮดาร์ อาลีว่า “สำหรับชาวตะวันตกแล้วไฮดาร์ อาลีเป็นคนหนึ่งที่มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและดำเนินนโยบายต่อต้านอังกฤษ” สุลต่านติปูบุตรชายของไฮดาร์ อาลีมีความคิดเช่นเดียวกันกับบิดาโดยสานต่อนโยบายต่อต้านและขับไล่อังกฤษออกไปจากอินเดีย สุลต่านติปูตระหนักถึงความไม่แน่นอนและการไม่รักษาสัจจะของอังกฤษ เขาได้ส่งคณะทูตไปขอความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสและสุลต่านแห่งอาณาจักรอุษมานียะฮ์ และเพื่อเตือนโลกอิสลามให้รับรู้ถึงแผนการณ์ของอังกฤษในอินเดีย ความเป็นปรปักษ์ระหว่างอังกฤษกับสุลต่านติปูไม่มีที่ท่าว่าจะจบลงด้วยการเป็นมิตร ยกเว้นแต่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกโค่นอำนาจลงอย่างเด็ดขาด สงครามครั้งที่ 3 เกิดขึ้นอีกในปี ค.ศ. 1789 เมื่อสุลต่านติปูโจมตีราชวาทรวงศ์แห่งทรวานคอร์ เพื่อครอบครองดินแดนบริเวณชายฝั่งมะละบาร์ซึ่งเป็นทางไปสู่การควบคุมชายฝั่งทางด้านตะวันตก ทำให้ง่ายต่อการขนส่งอาวุธยุทธโปกรณ์ทางทะเล และทำให้สามารถโจมตีอังกฤษได้ถึง

สองด้าน (Bowring, 1893 : 140) แต่ทว่าวันคอร์เป็นพันธมิตรและอยู่ภายใต้การอารักขาของอังกฤษ ลอร์ด คอร์นวอลล์ิสถือว่าการกระทำของสุลต่านติปูเป็นการประกาศสงครามกับอังกฤษ สงครามครั้งนี้จบลงด้วยความพ่ายแพ้ของสุลต่านติปู แต่อังกฤษยังไม่พร้อมที่จะเข้ายึดอำนาจการปกครองไมซอร์ทันที ลอร์ด คอร์นวอลล์ิสจึงปล่อยให้สุลต่านติปูครองอำนาจต่อไป โดยลงนามในสนธิสัญญาซึ่งสุลต่านติปูเป็นฝ่ายเสียเปรียบ อย่างไรก็ตามสุลต่านติปูไม่ได้จมปลักอยู่กับความพ่ายแพ้ และยุติการต่อต้านอังกฤษ เขายังคงดำเนินนโยบายต่อต้านอังกฤษโดยขอความช่วยเหลือไปยังฝรั่งเศส ในช่วงนี้ลอร์ด เวลส์ลีย์ดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่อังกฤษในอินเดีย ซึ่งเขาดำเนินนโยบายที่แข็งแกร่งและรุนแรงต่อผู้ปกครองอินเดียที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออังกฤษ โดยเฉพาะสุลต่านติปู สงครามระหว่างอังกฤษกับไมซอร์ครั้งที่ 4 ในปี ค.ศ. 1798 สงครามครั้งนี้เป็นสงครามครั้งสุดท้าย และจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของสุลต่านติปู สุลต่านติปูเสียชีวิตในการต่อสู้ นับว่าเป็นการเสียชีวิตของผู้ปกครองรัฐพื้นเมืองในอินเดียที่มองว่าอังกฤษเป็นศัตรูที่น่ากลัวและเป็นอันตรายที่สุดมาโดยตลอด และดำเนินนโยบายต่อสู้กับอังกฤษอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว หลังจากสงครามครั้งนี้ลอร์ด เวลส์ลีย์ตัดสินใจยุติอำนาจการปกครองของคนในตระกูลสุลต่านติปูอย่างเด็ดขาด โดยฟื้นฟูราชวงศ์ฮินดูที่เสียอำนาจให้กับไฮดาร์ อาลีขึ้นสู่อัลลังค์ (Wilks, 1930 : 176-87 อ้างถึงใน Bayly, 1988 : 82) กล่าวว่า “จุดมุ่งหมายของอังกฤษคือการฟื้นฟูราชวงศ์ฮินดูที่ปกครองไมซอร์มาก่อนที่ไฮดาร์ อาลีจะยึดอำนาจในปี ค.ศ. 1761 โดยมีเงื่อนไขว่าราชาแห่งไมซอร์จะต้องยอมรับผู้สำเร็จราชการอังกฤษประจำในราชสำนัก และปกครองบ้านเมืองตามความเห็นชอบของผู้แทนราชการอังกฤษ ที่สำคัญจะต้องมีกองทหารอังกฤษประจำการอยู่ที่ไมซอร์ โดยค่าใช้จ่ายทางการทหารเป็นหน้าที่รับผิดชอบของรัฐไมซอร์

ปัญหาที่สำคัญของไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูในการต่อสู้กับอังกฤษคือความยากย่อนทางการเมือง ความหวาดระแวง และการชิงดีชิงเด่นกันระหว่างกลุ่มอำนาจต่าง ๆ ของรัฐพื้นเมืองอินเดีย ซึ่งเป็นลักษณะของสภาพการเมืองในอินเดียขณะนั้น ลักษณะดังกล่าวจึงกลายเป็นความได้เปรียบและผลประโยชน์ของอังกฤษในการเข้าร่วมกับฝ่ายหนึ่งต่อสู้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่อังกฤษใช้ขยายอำนาจในอินเดีย ดังที่ซาเวียร์ (Servier, 1924 : 267) กล่าวว่า “เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับพวกเราในการที่ให้พวกมุสลิม (พวกที่ไม่เคร่งครัดต่ออิสลาม) สร้างอำนาจให้กับพวกเรา ไม่มีใครแทนที่บทบาทนี้ของพวกเขาได้

เพราะผู้ที่แสดงบทบาทนี้ต้องเป็นมุสลิม และเป็นมุสลิมที่ไม่เคร่งครัดต่อหลักการของศาสนา มากนัก เพราะว่ามีมุสลิมที่เคร่งครัดจะไม่ยอมรับการปกครองของคนที่ไม่ใช่มุสลิม” อังกฤษ พยายามทำลายอำนาจของไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูก่อน เพราะทั้งสองเป็นภัยที่อันตรายที่สุดของอังกฤษ ในขณะที่ฝ่ายไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูก็มองว่าอังกฤษเป็นภัยคุกคามต่ออำนาจการเมืองการปกครองในอินเดีย ไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูพยายามเตือนให้ผู้ปกครองมุสลิมตระหนักถึงภัยคุกคามของอังกฤษ เขาได้ขอให้ระวอบชูจาอุดเดาะห์เล็กเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ แต่ระวอบชูจาอุดเดาะห์ (Shuja-ud-dawlah อ้างถึงใน Khan, 1969 : 25) ก็ตอบว่า“แนวคิดที่เคร่งครัดรุนแรงในศาสนานั้นเป็นของพวกเขาที่จะทิ้งผลประโยชน์ทางโลกนี้ แต่มันจะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อบุคคลอย่างเราซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติต่อบุคคลอีกหลาย พันคนที่นับถือศาสนาแตกต่างจากพวกเรา และสำหรับกองทัพขนาดใหญ่และทรัพยากร จำนวนมากที่ท่านได้ยืนยันว่าเราครอบครองอยู่ มันจะถูกรักษาไว้เพื่อจุดประสงค์ในการใช้ต่อสู้ กับศัตรูของอังกฤษ และอย่าหวังว่าเราจะใช้มันไปในทางอื่น” คำพูดนี้บ่งบอกถึงนโยบายของ ระวอบแห่งอูฐผู้ซึ่งเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของอังกฤษ แต่อังกฤษไม่ได้ยุติเพียงแค่เรื่องของที่ มันทางยุทธศาสตร์เท่านั้น เพราะมันเป็นการเริ่มต้นของการขยายอำนาจและอิทธิพลของ อังกฤษในราชสำนักอูฐ ในขณะที่เดียวกันไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูก็พยายามดึงนิซามแห่ง ไฮเดอราบาดออกจากการเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ แต่ความหวาดระแวงและการชิงดีชิงเด่น เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ เมื่อนิซามเลือกที่จะเป็นพันธมิตรกับอังกฤษทำสงครามกับพี่น้องร่วมศาสนาเพื่อผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่ตระหนักถึงภัยอันตรายจากอังกฤษในอนาคต อังกฤษประสบความสำเร็จในการโดดเดี่ยวไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูในสงคราม จะเห็นได้ว่าสงครามทั้งสี่ครั้งอังกฤษได้นิซามแห่งไฮเดอราบาด และมาราธาเป็นพันธมิตร สาเหตุอีกประการหนึ่งที่อังกฤษดึงนิซามเป็นพันธมิตรในการทำสงครามกับไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปู เพราะไม่ต้องการให้มุสลิมในอินเดียมองเป็นสงครามศาสนาระหว่างคริสเตียนกับมุสลิม การได้นิซามมาเป็นพันธมิตรสามารถเบี่ยงเบนความสนใจของมุสลิมให้มองว่ามีมุสลิมเข้าร่วมในการทำสงครามด้วย ซึ่งจะทำให้ลักษณะของสงครามเป็นเรื่องของการเมือง ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา การกระทำดังกล่าวสามารถหลีกเลี่ยงหลักการ “ญีฮาด” เพราะในสงครามที่เกิดขึ้นมีมุสลิมเข้าร่วมกับคริสเตียนทำสงคราม ดังนั้นไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูแห่งไมซอร์เป็นกลุ่มอำนาจแรกที่ถูกทำลายโดยอังกฤษด้วยกับการทำสงคราม

รัฐอุฑ

รัฐอุฑ¹ เป็นรัฐกึ่งเอกราชที่เกิดขึ้นจากความเสื่อมโทรมและการแตกสลายของอาณาจักรโมกุล การลงนามในสนธิสัญญา ค.ศ. 1765 หลังจากความพ่ายแพ้ในสมรภูมิมิบูซาร์ (Buxar) ในปี ค.ศ. 1764 เป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์อันดีระหว่างอังกฤษกับนระวอบแห่งอุฑมาเลนสัน (Mallison, 1981 : 207) กล่าววว่า “ชัยชนะในสมรภูมิมิบูซาร์เป็นการผูกมัดนระวอบแห่งอุฑเข้ากับผู้ชนะ (อังกฤษ) ด้วยกับความชื่นชมและความกตัญญู การพึ่งพาและความไว้วางใจ ซึ่งเป็นการผูกมัดมิตรภาพระหว่างกันเป็นเวลานานถึง 94 ปี” ในปี ค.ศ. 1773 อังกฤษได้ทำสนธิสัญญากับนระวอบแห่งอุฑเพื่อตอบโต้จักรพรรดิซาร์ อาล์มที่ 2 แห่งอาณาจักรโมกุลที่ยอมรับซินเธียแห่งมาราธาเป็นผู้สำเร็จราชการ ในสนธิสัญญาฉบับนี้นระวอบยอมให้อังกฤษส่งทหารมาประจำการบริเวณพรมแดนของรัฐอุฑ พร้อมกับยอมให้ผู้แทนราชการอังกฤษมาประจำในราชสำนักอุฑซึ่งเป็นการเริ่มต้นการสิ้นสุดของรัฐอุฑ ผลประโยชน์ที่อังกฤษได้จากสนธิสัญญานี้คือ อุฑกลายเป็นรัฐกันชนระหว่างอังกฤษกับมาราธา สาเหตุที่อังกฤษต้องให้รัฐอุฑเป็นรัฐกันชนเพราะอังกฤษยังไม่พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับมาราธาโดยตรง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคืออังกฤษยังได้ที่มีนสำคัญทางยุทธศาสตร์ในภาคเหนือของอินเดีย นระวอบชูจาอุดเดาะห์ เลือที่จะเป็นพันธมิตรกับอังกฤษมากกว่าผู้ปกครองมุสลิมด้วยกัน ซึ่งเขาได้ปฏิเสธการเรียกร้องของไฮดาร์ อาลีที่ให้เราเล็กเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ ซึ่งนระวอบชูจาอุดเดาะห์ (Shuja-ud-dawlah อ้างถึงใน Khan, 1969 : 25) ได้ปฏิเสธว่า “แนวคิดที่เคร่งครัดรุนแรงในศาสนานั้นเป็นของพวกที่ละทิ้งผลประโยชน์ทางโลก แต่มันจะเป็นสิ่งที่ควรตำหนิในบุคคลอย่างเราซึ่งมีหน้าที่ปฏิบัติต่อบุคคลอีกหลายพันคนที่นับถือศาสนาแตกต่างจากพวกเรา และสำหรับกองทัพขนาดใหญ่และทรัพยากรจำนวนมากที่ท่านได้ยืนยันว่าเราครอบครองอยู่ซึ่งมันจะถูกรักษาไว้เพื่อจุดประสงค์ในการใช้ต่อสู้กับศัตรูของอังกฤษ และอย่าหวังว่าเราจะใช้มันไปในทางอื่น” คำพูดนี้บ่งบอกถึงนโยบายของนระวอบแห่งอุฑผู้ซึ่งเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของอังกฤษ แต่อังกฤษไม่ได้ยุติเพียงแค่วางเรื่องของมันทางยุทธศาสตร์เท่านั้น เพราะมันเป็น

¹ มุห์หมัด อามีน ซาดัต ข่าน บูรฮานุล มุลค์ (Muhammad Amin Sadat Burhanul Mulk, 1722-1739) นระวอบแห่งอุฑที่ถือว่าเป็นผู้ก่อตั้งรัฐอุฑ แต่ผู้ที่สถาปนาอาณาจักรปกครองรัฐอุฑอย่างเป็นทางการเป็นอิสระโดยยอมรับอำนาจจักรพรรดิโมกุลเพียงในนามคือ อบูล มันซूर ซัฟัตร์ จัง (Abul Mansur Sadat Jang, 1739-1754)

การเริ่มต้นขยายอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษในราชสำนักคูช หลังจากที่ได้ที่มั่นในภาคเหนือไม่นาน พวกเขากลายเป็นผู้ปกครองในคูชโดยพฤตินัย ครอบคลุมเริ่มเสียอำนาจการปกครองทั้งกิจการภายนอกและภายใน” อังกฤษพยายามขยายอำนาจในราชสำนักคูชโดยใช้โอกาสในช่วงที่ระบอบคนใหม่ขึ้นครองราชย์ ด้วยการสนับสนุนและทำข้อตกลงกับระบอบที่กำลังจะขึ้นครองราชย์ เพราะอังกฤษทราบดีว่าความต้องการขึ้นครองราชย์จะทำให้บุคคลนั้น (ผู้ที่มีโอกาสขึ้นครองราชย์) ยอมทำตามเงื่อนไขที่อังกฤษเสนอให้ทุกประการ สนธิสัญญาที่เกิดขึ้นเป็นการเปิดโอกาสให้อังกฤษขยายอำนาจและอิทธิพลในรัฐคูชได้อย่างสะดวก ซึ่งเห็นได้ในกรณีของสนธิสัญญากับอาซาฟุดเดาะห์ในปี ค.ศ. 1775 ซาอาดัต อาลีในปี ค.ศ. 1801 และนาซีรุদ্ดีน ไฮดารีในปี ค.ศ. 1829 สนธิสัญญาที่เกิดขึ้นเหล่านี้เป็นการเอื้อประโยชน์ต่ออังกฤษ และยังช่วยขยายอำนาจและอิทธิพลของอังกฤษในราชสำนักคูชโดยผ่านผู้แทนราชการอังกฤษ โดยเฉพาะสนธิสัญญา ค.ศ. 1801 ลอร์ด เวลส์ลีย์บีบบังคับให้ระบอบแห่งคูชลงนามในสนธิสัญญาในวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1801 โดยที่ระบอบต้องยุบกองทัพของตนเองบางส่วน และต้องมอบโรฮิดคานด์และดินแดนทางตอนล่างของเดอ² (Daob) ให้กับอังกฤษ ซึ่งทำให้อังกฤษมีอาณาเขตล้อมรอบรัฐคูช³ และมีดินแดนติดกับอาณาเขตทางตอนเหนือของซินเจีย ดังนั้นนโยบายที่ใช้รัฐคูชเป็นรัฐกันชนกับมาราธาจึงถูกยกเลิกไป อังกฤษเผชิญหน้ากับมาราธาโดยตรงทั้งทางตอนเหนือและตอน ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความพร้อมของอังกฤษในการเผชิญหน้ากับมาราธาซึ่งเป็นรัฐพื้นเมืองอินเดียที่เข้มแข็งที่สุดในช่วงเวลานั้น มาชแมน (Marshman , 1968 : 50) กล่าวว่า “การที่ลอร์ด เวลส์ลีย์ยึดดินแดนของรัฐคูชด้วยการบีบบังคับถูกตำหนิอย่างมากว่าเป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ” ฮาบีบ (Habib อ้างถึงใน Khan, 1969 : 48) กล่าวว่า “สนธิสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างสองฝ่ายเปรียบเสมือนเสือกกับแกะได้ทำข้อตกลงกัน ในทางปฏิบัติระบอบได้แลกเอกราชของตนเองตั้งแต่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับอังกฤษครั้งแรก พวกเขาได้ล้มเลิกอำนาจอธิปไตยซึ่งเปรียบเสมือนความสำคัญของรัฐของพวกเขา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่ภายใต้การควบคุมของอังกฤษ ซึ่งพวกเขาได้มอบการป้องกันรัฐให้กับบริษัทการค้าต่างชาติ ดังนั้นรัฐได้ก็ตามที่การป้องกันตนเองขึ้นอยู่กับคนอื่นเปรียบได้เป็นเพียงแค่อุปกรณ์ในนาม” บาท-

² อยู่ระหว่างแม่น้ำยูมุนากับคงคา

³ ยกเว้นพรมแดนทางตอนเหนือของคูชที่ติดกับเนปาล

นาทาร์ (Bhatnagar, 1968 : 68) กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “สนธิสัญญา ค.ศ. 1801 ที่ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับอูฐได้ทำให้ผู้แทนราชการอังกฤษมีอำนาจในการแทรกแซงกิจการภายในรัฐอูฐอย่างมาก ซึ่งอังกฤษไม่สามารถหนีความรับผิดชอบในการบริหารงานที่ผิดพลาดได้” ระบบสองรัฐบาล คือ หนะวอบและรัฐบาลอังกฤษสร้างปัญหาต่อการปกครองอย่างมาก การแทรกแซงกิจการภายในของอังกฤษทำให้หนะวอบแห่งอูฐไม่สนใจต่อการบริหารบ้านเมือง การละเลยดังกล่าวนำไปสู่ความผิดพลาดในการปกครอง บาหนาทาร์ (Bhatnagar, 1968 : 68) กล่าวว่า “แม้ว่ากษัตริย์แห่งอูฐพยายามปรับปรุงการบริหารงานของรัฐให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงระบบรายได้ใหม่ และการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารของอังกฤษในดินแดนบางส่วน แต่การดำเนินงานของพระองค์มักจะได้รับ การคัดค้านจากผู้แทนราชการอังกฤษประจำอูฐหรือไม่ก็จากรัฐบาลอังกฤษ การแทรกแซงของอังกฤษทำให้พระองค์รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการบริหารรัฐโดยทิ้งให้เสนาบดีของพระองค์ดูแลการบริหารรัฐแทน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการบริหารงานที่ผิดพลาดของรัฐอูฐ” ในขณะเดียวกันคำบำรุงกองทัพอังกฤษที่ประจำการในรัฐอูฐที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดได้ทำลายระบบเศรษฐกิจในรัฐอย่างมาก แม้ว่าการบริหารงานที่ผิดพลาดจะเป็นผลพวงมาจากการดำเนินนโยบายของอังกฤษ แต่อังกฤษไม่ได้รับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนี้กลายเป็นเหตุผลในการผนวกรัฐอูฐเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอังกฤษอินเดีย แม้ว่ารัฐอูฐจะเป็นพันธมิตรที่ภักดีต่ออังกฤษมากเพียงใด แต่สิ่งที่อังกฤษตอบแทนคือการยุติอำนาจการเมืองการปกครองของหนะวอบแห่งอูฐ ดังจะเห็นได้จากการประณามของ มาเลสสัน (Malesson, 1981 : 207) ต่ออังกฤษว่า “อังกฤษได้ตอบแทนมิตรภาพและความภักดีของหนะวอบแห่งอูฐด้วยการปลดกษัตริย์วาจิต อาลี ซาห์ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1856”

รัฐไฮเดอราบาด

รัฐไฮเดอราบาด⁴ เป็นรัฐหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความเสื่อมโทรมและการแตกสลายของอาณาจักรโมกุล สถานการณ์ทางการเมืองในอินเดียขณะนั้นเต็มไปด้วยความสับสนวุ่นวาย

⁴ นิชามุลมุลค์ อาซัฟ จาห์ (Nizam-ul-Mulk Asaf Jah) ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ปกครองเดคคันในวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1724 ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการปกครองของราชวงศ์นิชามุลมุลค์

และการแย่งชิงอำนาจของกลุ่มอำนาจที่เกิดขึ้นใหม่ เนื่องจากการล่มสลายของอำนาจหลักคืออาณาจักรโมกุล ไฮเดอราบาดถูกล้อมรอบด้วยกลุ่มอำนาจใหม่ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น คือมาราธา ไฮดาร์ อาลีแห่งไมซอร์ และอังกฤษ จากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้นิซามเลือกใช้วิธีการเข้าร่วมกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อรักษาผลประโยชน์และถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองในอินเดีย ยวหะลาล เนห์รู (2537 : 533) กล่าวเกี่ยวนิซามแห่งไฮเดอราบาดว่า “รัฐไฮเดอราบาดเป็นเพียงหุ่นไล่กาที่มีฟางมัดอยู่ข้างในและที่ยังพอทรงร่างอยู่ได้ ทั้งนี้ก็เพราะได้กำลังจากภายนอกค้ำจุน ความสามารถของรัฐไฮเดอราบาดนั้นอยู่ที่ชั้นเชิงและการแสวงหาประโยชน์จากความพิบัติหายนะของผู้อื่น โดยที่ตนเองมีต้องเสี่ยงภัยอันตรายใด ๆ” วอเรน เฮสติงส์ (เฮสติงส์ อ้างถึงใน เนห์รู, 2537 : 534) ยังได้กล่าวอีกว่า “ดูเหมือนว่าหลักการแห่งการปกครองของนิซาม คือ การยุบเหยให้เพื่อนบ้านรบราฆ่าฟันกัน แล้วพระองค์ก็หากำไรจากความอ่อนแอและความยุ่งยากที่เกิดขึ้น” นิซาม⁵จึงพยายามเข้าข้างฝ่ายที่ได้เปรียบและมีความเข้มแข็ง หลักการของนิซามตรงกับความต้องการและวิธีการในการขยายอำนาจของอังกฤษ คือ เข้าร่วมกับมุสลิมที่อ่อนแอและง่ายต่อการควบคุมของอังกฤษทำสงครามกับมุสลิมที่เข้มแข็งก่อน ดังที่ซาเวียร์ (Servier, 1924 : 192) กล่าวว่า “มันเป็นผลประโยชน์ของเราที่จะทำให้มุสลิมที่อ่อนแอ ช่วยสร้างอำนาจของพวกเรา ไม่มีใครเหมาะสมต่อบทบาทนี้ นอกจากมุสลิมที่อ่อนแอ มันเป็นความจริงที่ว่ามุสลิมที่เคร่งครัดนั้นสามารถทนต่อการปกครองของมุสลิมที่อ่อนแอได้ แต่พวกเขาจะไม่ยอมรับการปกครองของผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม” อังกฤษได้นำหลักการนี้มาใช้ขยายอำนาจในอินเดียโดยเข้าร่วมกับรัฐมุสลิมที่อ่อนแอทำสงครามกับรัฐมุสลิมที่เข้มแข็งก่อนเป็นอันดับแรก นิซามได้ร่วมมือกับอังกฤษทำสงครามกับไฮดาร์ อาลีและสุลต่านติปูแห่งไมซอร์ซึ่งเป็นมุสลิมเหมือนกันถึง 3 ครั้ง⁶ การที่นิซามเป็นพันธมิตรกับอังกฤษนี้เป็นผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะนิซามเกรงว่าการขยายอำนาจอย่างรวดเร็วของไฮดาร์ อาลีเป็นภัยคุกคามต่อไฮเดอราบาด และผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากชัยชนะสงคราม คือ ดินแดนที่จะได้รับจากชัยชนะในสงครามก็เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของ นิซามอย่างมาก ในช่วงนี้ความสัมพันธ์ระหว่างนิซามกับอังกฤษดำเนินไปในลักษณะที่เท่าเทียมกันระหว่างรัฐต่อรัฐ นิซามรักษาความเป็นเอกราชอย่างสมบูรณ์ได้จนกระทั่งลอร์ด

⁵ นิซาม เป็นชื่อเรียกผู้ปกครองไฮเดอราบาด

⁶ ในปี ค.ศ. 1766 , 1780 และ 1790

เวลส์ลีย์เข้าดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ในปี ค.ศ. 1798 หลังจากจากที่อังกฤษมีสถานภาพที่เข้มแข็งและมั่นคงในอินเดียแล้วอังกฤษเริ่มดำเนินนโยบายเข้าควบคุมและทำให้รัฐพื้นเมืองอินเดียอยู่ภายใต้อิทธิพลและการควบคุมของอังกฤษโดยการไ้ระบบพันธมิตรในสังกัด นิซามยอมเข้าสู่ระบบพันธมิตรในสังกัดของอังกฤษในปี ค.ศ. 1798 มาฮินุดดีน คาน (Khan, 1953 : 52-53) กล่าวว่า “สนธิสัญญาฉบับนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสิ้นสุดอำนาจอิปไตยของนิซาม” จากสนธิสัญญาฉบับนี้นิซามได้ละทิ้งอำนาจการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างเป็นทางการในฐานะ อำนาจดังกล่าวตกอยู่ภายใต้การควบคุมของอังกฤษ แม้แต่อำนาจการบริหารภายในรัฐก็ได้รับผลกระทบ ผู้แทนราชการอังกฤษและกองทัพอังกฤษกลายเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารภายในรัฐ เขาดูรี (Chaudhury, 1964 : 69) กล่าวว่า “สนธิสัญญา ค.ศ. 1798 ได้สร้างอิทธิพลของอังกฤษขึ้นในราชสำนักไฮเดอราบาด แต่ไม่ได้ให้ความปลอดภัยแก่นิซามต่อการรุกรานของมาราธา นิซามในขณะนี้แทบจะไม่ถูกนับว่าเป็นผู้มีอำนาจอิปไตยในอินเดีย” ในขณะที่มาราธาไม่ได้แสดงท่าทีชัดเจนมากนัก แต่ข้อสัญญาของส่วนแบ่งในดินแดนที่ได้จากชัยชนะในสงครามที่ลอร์ด เวลส์ลีย์เสนอเป็นสิ่งที่ตั้งมาราธาเข้ามาเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ”

อังกฤษไม่ได้หยุดนิ่งเพียงเท่านี้พวกเขาพยายามขยายอำนาจและอิทธิพลของตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันก็พยายามลดและยุติบทบาททางการเมืองของนิซามโดยทำสนธิสัญญาฉบับใหม่ในปี ค.ศ. 1800 ด้วยการเพิ่มกำลังพลของกองทัพอังกฤษที่ประจำการอยู่ในไฮเดอราบาดเป็น 8 กองพัน จากกองทหารที่เพิ่มขึ้นทำให้นิซามต้องคืนดินแดนที่ได้มาจากสนธิสัญญาสิรินคปาทัม ค.ศ. 1792 และสนธิสัญญาไมซอร์ ค.ศ. 1799 สนธิสัญญาฉบับนี้ได้ลดสถานภาพของนิซามเป็นเพียงแค่พันธมิตรที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของอังกฤษ นิซามไม่ได้เสียเพียงแค่อำนาจในการติดต่อกับรัฐภายนอกอื่น ๆ แม้แต่การปกครองภายในรัฐก็ถูกแทรกแซงโดยผู้แทนราชการอังกฤษ ระบบพันธมิตรในสังกัดนี้ยังทำให้รัฐเสียผลประโยชน์จากเงินที่เสียไปอย่างมาก ในขณะเดียวกันอังกฤษก็สามารถควบคุมและแทรกแซงการบริหารกิจการภายในรัฐไฮเดอราบาดโดยผ่านผู้แทนราชการอังกฤษประจำราชสำนักไฮเดอราบาด ดังนั้นนิซามแห่งไฮเดอราบาดจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจและอิทธิพลของอังกฤษ โดยกลายเป็นหุ่นเชิดทางการเมืองของอังกฤษ ส่วนรัฐไฮเดอราบาดกลายเป็นรัฐประเทศราชของอังกฤษ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนิซามตรงกับที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอาลา)

ตรัสในฐุเราะฮ์อัล-มาอิดะฮ์ อายะฮ์ที่ 51 ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าได้ยึดเอาชาวยิว และชาวคริสต์เป็นมิตร บางส่วนของพวกเขานั้นคือมิตรของอีกบางส่วน⁷ และผู้ใดในหมู่พวกเขา เจ้าเอาพวกเขาเป็นมิตรแล้วไซ้ร้ แน่อนผู้นั้นก็เป็นคนหนึ่งในพวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์นั้น จะไม่ทรงแนะนำกลุ่มชนที่อธรรม” และพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอาลา) ตรัสในฐุเราะฮ์เดียวกันนี้ อายะฮ์ที่ 57 ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าได้ยึดเอาเป็นมิตรผู้ซึ่งถือเอาศรัทธาของพวกเขาเจ้าเป็นการเหยียดหยัน และเป็นการล้อเล่น จากบรรดาผู้ได้รับคัมภีร์⁸ ก่อนพวกเขาและบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย และพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดหากพวกเขาเป็นผู้ศรัทธา”

อาณาจักรโมกุล

หลังจากการสิ้นพระชนม์ของจักรพรรดิออร์ังเซบในปี ค.ศ. 1707 อาณาจักรโมกุลตกอยู่ในภาวะของความเสื่อมโทรมและแตกสลายอย่างรวดเร็ว บรรดาผู้ปกครองภายในอาณาจักรมีสภาพเป็นผู้ปกครองกึ่งอิสระ โดยยอมรับอำนาจของจักรพรรดิโมกุลเพียงในนาม จักรพรรดิโมกุลกลายเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองของบรรดาผู้ปกครองรัฐที่เกิดขึ้น เมืองเดลียังคงเป็นศูนย์กลางทางการเมืองในอินเดีย โรเบิร์ต ไคลฟ์ตระหนักถึงความสำคัญของสถานภาพของจักรพรรดิโมกุลเป็นอย่างดี เขาจึงกดดันให้จักรพรรดิซาร์ฮาลัมที่ 2 มอบสิทธิที่ดินในเบงกอล พินาร์ และโอริสสาให้กับอังกฤษ ในขณะเดียวกันเฮสติงส์ตระหนักถึงความสำคัญของจักรพรรดิโมกุลแม้ว่าซาร์ฮาลัมที่ 2 แห่งอาณาจักรโมกุลแม้ว่าพระองค์จะสูญเสียอำนาจในทางปฏิบัติ แต่ทางทฤษฎีนามของจักรพรรดิโมกุลยังคงมีความสำคัญทางการเมืองในอินเดีย ดังนั้นกลุ่มอำนาจที่เกิดขึ้นใหม่หลายกลุ่มในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 เช่น มารธา ชาฎ หรือแม้แต่อังกฤษ ต่างพยายามหาโอกาสแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือจักรพรรดิ โดยเป็นผู้สำเร็จราชการของจักรพรรดิโมกุล เฮสติงส์ยังตระหนักถึง

⁷ คือยิวที่ต่างรักใคร่ซึ่งกันและกัน และคริสต์ก็เช่นเดียวกัน ในขณะเดียวกันทั้งหมดนั้นเป็นศัตรูของมุสลิมิน ด้วยเหตุนี้ถ้าคบพวกเขามีมิตรแล้วพวกเขาย่อมจะลวงรู้ในความเร้นลับของฝ่ายมุสลิม แล้วรายงานให้พวกเขาทราบ และอีกประการหนึ่ง ยิวกับคริสต์นั้นแม้ว่าพวกเขาจะไม่ศรัทธาต่ออะบิของกันและกัน แต่พวกเขาก็ให้ความช่วยเหลือกันในการเป็นศัตรูกับมุสลิมิน ดังนั้นในสองพวกนี้จึงไม่เป็นที่ไว้วางใจแก่มุสลิมินได้

⁸ คือพวกยิวและพวกคริสต์

ความจำเป็นในการสกัดกลุ่มอำนาจอื่นในการมีอำนาจเหนือจักรพรรดิโมกุล โดยส่งเจมส์ บราวน์ ไปสืบหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ในเมืองเดลี โดยมีงานหลัก คือ รวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ การติดต่อ อิทธิพล และอำนาจของกลุ่มอื่น ๆ ในเดลี ซึ่งเขาต้องจับ ตาตุการเคลื่อนไหวของตัวแทนของกลุ่มอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวแทนจากสุลต่านแห่งไมซอร์ แต่เมื่อมหาดาจี ชินเธียได้รับการแต่งตั้งจากจักรพรรดิ ซาห์ อาลัมที่ 2 ให้เป็น ผู้สำเร็จราชการ (Vakil-i-mutlag) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1784 จาก เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เฮสติงส์ได้ยกเลิกการมีตัวแทนอังกฤษประจำที่เมืองเดลี

ในช่วงที่ลอร์ด คอร์นวอลล์ลิสดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำอินเดีย เขา ดำเนินนโยบายสวนทางกับเฮสติงส์ คือ ไม่เห็นถึงความสำคัญของจักรพรรดิโมกุลโดยปฏิเสธ การให้ความช่วยเหลือแก่จักรพรรดิซาห์ อาลัมที่ 2 ปราบบรามบรรดาขุนนางที่ก่อความเดือด ร้อนในราชสำนักโมกุล แม้ว่าพระองค์จะส่งสาสน์ไปขอความช่วยเหลือและเตือนให้ลอร์ด คอร์นวอลล์ลิสดึงคำสั่งที่กษัตริย์แห่งอังกฤษที่ทรงสั่งให้พนักงานอังกฤษเชื้อฟังกษัตริย์แห่งเดลี (Dutta, 1965 : 76) การปฏิเสธของลอร์ด คอร์นวอลล์ลิสดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความไม่เคารพต่อ จักรพรรดิโมกุล ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการยึดมั่นในนโยบายไม่แทรกแซง และส่วนหนึ่งมาจาก ความไม่เคารพต่อจักรพรรดิโมกุล (Dutta, 1965 : 101) ในขณะเดียวกันลอร์ด คอร์นวอลล์ลิส ยังไม่ยอมรับอำนาจและสิทธิในการมอบชานด์ ของจักรพรรดิโมกุล ซึ่งเห็นได้ในกรณีของ สุรุต ซึ่งเขา(คอร์นวอลล์ลิส อ้างถึงใน Dutta, 1965 : 105) ได้กล่าวว่า “ข้าพเจ้าไม่เต็มใจที่จะ ให้ความสำคัญต่อชานด์จากจักรพรรดิโมกุลว่าเป็นการยอมรับของความชอบธรรม เพราะมัน อาจจะเป็นความเสียหายเปรียบของเราในอนาคตต่อไป” ในช่วงนี้ลอร์ด คอร์นวอลล์ลิสไม่ได้ให้ ความสำคัญต่อสถานภาพของจักรพรรดิโมกุล แต่นโยบายของอังกฤษเปลี่ยนแปลงเมื่อลอร์ด เวลสลีย์เข้าดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ เขาพยายามให้อังกฤษเป็นผู้สำเร็จราชการแห่ง จักรพรรดิโมกุล เพื่อป้องกันไม่ให้จักรพรรดิโมกุลตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของกลุ่ม อำนาจอื่น ๆ โดยเฉพาะมาราธาและฝรั่งเศส ความพยายามของลอร์ด เวลสลีย์สำเร็จเมื่อ กองทัพอังกฤษมีชัยเหนือกองทัพชินเธียในปี ค.ศ. 1803 อังกฤษกลายเป็นผู้สำเร็จราชการ แห่งจักรพรรดิโมกุลแทนที่ชินเธีย แต่การเข้ามาของอังกฤษไม่ได้เปลี่ยนแปลงสถานภาพของ จักรพรรดิโมกุลแต่อย่างใด พระองค์ยังคงเป็นเชลยในการควบคุมของอังกฤษ อำนาจของ พระองค์ถูกจำกัดอยู่ภายในพระราชวังเดลี แม้แต่อำนาจการบริหารภายในเดลีก็ตกอยู่ภาย

ใต้อำนาจของผู้แทนราชการอังกฤษ อย่างไรก็ตามอังกฤษยังคงปล่อยให้จักรพรรดิโมกุลมีอำนาจและสิทธิในการรับนาซัรและมอบคิลด์และยศศักดิ์ดังที่เคยปฏิบัติต่อไป แต่อำนาจและสิทธิดังกล่าวของจักรพรรดิเริ่มได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายที่แข็งกร้าวของลอร์ด เฮสติงส์ซึ่งมีนโยบายที่จะลดและยุติบทบาททางการเมืองของจักรพรรดิโมกุล เขายังไม่ยอมรับสถานภาพที่สูงกว่าของจักรพรรดิโมกุลต่อข้าหลวงใหญ่อังกฤษ โดยปฏิเสธที่จะเข้าเฝ้าจักรพรรดิชาห์ อาลัมที่ 2 ในกรณีที่ไม่มีการยุติพิธีการที่แสดงออกถึงความสูงส่งของจักรพรรดิโมกุลต่อข้าหลวงใหญ่อังกฤษ นอกจากนี้เขายังได้สนับสนุนให้ระบอบแห่งอูฐสถาปนาตนเองเป็นกษัตริย์แห่งอูฐ โดยยุติการยอมรับอำนาจจักรพรรดิโมกุลเพียงในนามนโยบายของลอร์ด เฮสติงส์ได้รับการสานต่อโดยข้าหลวงใหญ่ที่ดำรงตำแหน่งต่อจากเขาลอร์ด อัมเฮิสต์ที่ยืนยันที่จะเข้าเฝ้าจักรพรรดิอักบัร ชาห์ที่ 2 ด้วยสถานภาพที่เท่าเทียมกันโดยไม่มอบนาซัรแก่จักรพรรดิตามประเพณีที่สืบกันมา เพราะการมอบนาซัรเป็นการแสดงออกถึงการยอมรับอำนาจอันสูงส่งของจักรพรรดิโมกุล

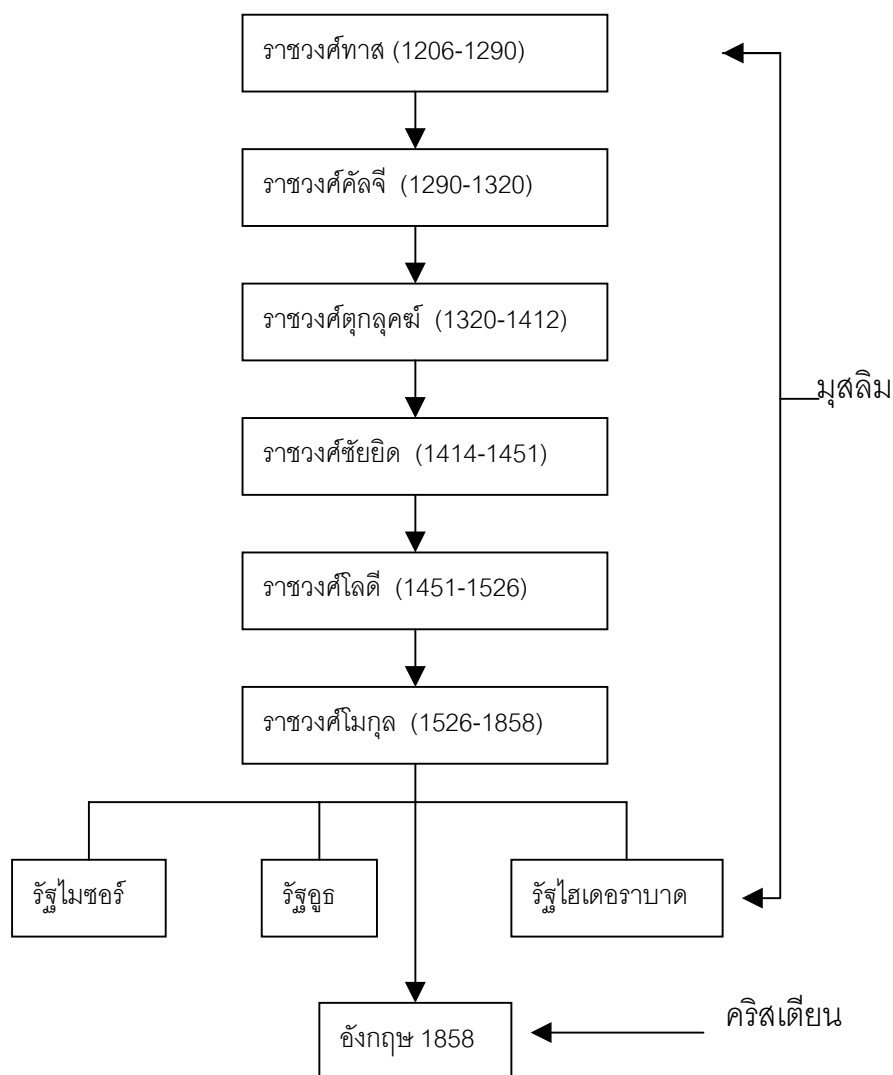
อังกฤษดำเนินนโยบายในการลดและยุติบทบาททางการเมืองของจักรพรรดิโมกุลอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยยุติอำนาจและสิทธิของพระองค์ในการรับนาซัร การมอบคิลด์ และยศศักดิ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำคัญและอำนาจอันเป็นศูนย์กลางทางการเมืองจักรพรรดิโมกุลในอินเดีย การดำเนินนโยบายดังกล่าวของข้าหลวงใหญ่อังกฤษที่เริ่มตั้งแต่สมัยของลอร์ด เฮสติงส์ทำให้จักรพรรดิโมกุลมีสถานะภาพเพียงแค่จักรพรรดิที่ไร้ซึ่งอำนาจที่แท้จริงในเวทีการเมืองอินเดีย ข้าหลวงใหญ่อังกฤษเริ่มมองว่าอำนาจดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น เพราะอังกฤษมีอำนาจที่มั่นคงในอินเดียแล้ว จากสถานการณ์ดังกล่าวอังกฤษพยายามยุติอำนาจทางการเมืองของจักรพรรดิโมกุลอย่างเด็ดขาดโดยการต่อรองกับรัชทายาทที่จะขึ้นครองราชย์องค์ใหม่⁹ ลอร์ด ดัลฮูซีได้ทำการตกลงกับเจ้าชายพิศรุตตินว่าอังกฤษจะเข้าครอบครองพระราชวังเดลี โดยที่อังกฤษจะสนับสนุนให้พระองค์เป็นจักรพรรดิ และในสมัยของลอร์ด แคนนิงซึ่งดำรงตำแหน่งข้าหลวงใหญ่ต่อจากลอร์ด ดัลฮูซีได้ตกลงกับ มิรซา กุเวช (Mirza Quwais) ว่าอังกฤษจะยอมรับการสืบทอดตำแหน่งจักรพรรดิของเขา ถ้าเขายอมละทิ้งตำแหน่งและพระราชวัง ซึ่งเขาจะได้รับการแต่งตั้งเป็น

⁹ ซึ่งเป็นวิธีการที่อังกฤษใช้ต่อรองกับผู้ปกครองที่กำลังจะขึ้นครองราชย์ของรัฐอื่น ๆ

เจ้าฟ้าและผู้นำตระกูลติมูรแทน (His Royal Highness Prince) โดยได้รับเงินค่าใช้จ่ายจำนวน 15,000 รูปีต่อเดือน (Foreign Department, Political Consultations, 1856 : 183 **อ้างอิงใน Panikkar, 1968 : 178**) จักรพรรดิบาฮาदुर ซาห์ถึงกับรำพันว่าอาณาจักรโมกุลจะสิ้นสุดลงพร้อมพระองค์ และจะไม่มีอาณาจักรและผู้สืบทอดต่อจากพระองค์ พระองค์มองว่ารัฐบาลอังกฤษตั้งใจที่จะทำลายราชวงศ์โมกุล (Spear, 1991 : 178)

เหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1857 กลายเป็นเหตุผลและข้ออ้างสุดท้ายในการยุติอำนาจของจักรพรรดิโมกุลอย่างเด็ดขาด เมื่ออังกฤษกล่าวหาว่าจักรพรรดิซาร์ อาลัมที่ 2 เป็นผู้นำในการต่อสู้กับอังกฤษ หลังจากที่เหตุการณ์สงบลงแล้วพระองค์ถูกปลดออกจากบัลลังก์และถูกเนรเทศไปอยู่ที่ย่างกุ้ง (Hasan, 1995 : 661) ซึ่งเป็นการสิ้นสุดลงของอำนาจการเมืองการปกครองของราชวงศ์โมกุลซึ่งครั้งหนึ่งเคยต้อนรับพ่อค้าอังกฤษด้วยความยินดี แต่เมื่อเวลาผ่านไปพ่อค้าเหล่านี้ได้จับอาวุธขึ้นโค่นล้มอำนาจของผู้ที่ให้ที่พักพิงและการอุปถัมภ์ ดังนั้นการขยายอำนาจของอังกฤษในอินเดียส่งผลให้อำนาจของราชวงศ์โมกุลสิ้นสุดลง

ดังนั้นการขยายอำนาจของอังกฤษจึงส่งผลกระทบต่ออำนาจการเมืองการปกครองของมุสลิมซึ่งเป็นอำนาจหลักในการปกครองอินเดียโดยตรง นับตั้งแต่มุสลิมสถาปนาอำนาจการเมืองการปกครองขึ้นในอินเดีย เมื่อราชวงศ์มุสลิมที่เป็นผู้ปกครองเสื่อมอำนาจลงอำนาจการปกครองจะถ่ายโอนไปสู่ราชวงศ์มุสลิมใหม่ที่เกิดขึ้น ดังตารางที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 : แผนผังการถ่ายโอนอำนาจการเมืองการปกครองของมุสลิมในอินเดีย

จากตารางนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อราชวงศ์มุสลิมราชวงศ์หนึ่งซึ่งเป็นอำนาจหลักในการปกครองเสื่อมอำนาจลง อำนาจการเมืองการปกครองจะถูกถ่ายโอนอำนาจไปสู่ราชวงศ์มุสลิมที่เกิดขึ้นใหม่ มุสลิมยังคงสามารถรักษาความเป็นผู้ครองอำนาจหลักในการปกครองอินเดีย เช่นเดียวกับกับกรณีของอาณาจักรโมกุล แม้ว่าการเสื่อมอำนาจและการแตกสลายของอาณาจักรโมกุลจะสร้างช่องว่างทางการเมืองขึ้น อย่างไรก็ตามรัฐมุสลิมที่เกิดขึ้นบนการแตกสลายนี้ยังคงเป็นตัวแทนของมุสลิมในการรักษาอำนาจการเมืองการปกครองในอินเดีย แต่การขยายอำนาจของอังกฤษได้ทำให้อำนาจการเมืองการปกครองของมุสลิมสิ้นสุดลง

อังกฤษกลายเป็นผู้สืบอำนาจการเมืองการปกครองในอินเดียต่อจากราชวงศ์โมกุลแทนที่มุสลิม ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับมุสลิมเป็นความจริงดังที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอาลา) ทรงตรัสในซูเราะฮ์อัล-มาอิดะฮ์ อายะฮ์ที่ 51 ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าได้ยึดเอาชาวยิวและชาวคริสต์เป็นมิตร บางส่วนของพวกเขานั้นคือมิตรของอีกบางส่วน¹⁰ และผู้ใดในหมู่พวกเจ้าเอาพวกเขามาเป็นมิตรแล้วไซ้ร้ แน่نونผู้นั้นก็เป็นคนหนึ่งเ็นพวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์นั้นจะไม่ทรงแนะนำกลุ่มชนที่อธรรม” และพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะตะอาลา) ยังทรงตรัสในซูเราะฮ์เดียวกันนี้ อายะฮ์ที่ 57 ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าได้ยึดเอามาเป็นมิตรผู้ซึ่งถือเอาศรัทธาของพวกเจ้าเป็นการเย้ยหยัน และเป็นการล้อเล่น จากบรรดาผู้ได้รับคัมภีร์¹¹ ก่อนพวกเจ้าและบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย และพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดหากพวกเจ้าเป็นผู้ศรัทธา”

¹⁰ คือยิวที่ต่างรักใคร่ซึ่งกันและกัน และคริสต์ก็เช่นเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันทั้งหมดนั้นเป็นศัตรูของมุสลิมิน ด้วยเหตุนี้ถ้าคบพวกเขามิตรแล้วพวกเขาย่อมจะล่องรู้ในความเร้นลับของฝ่ายมุสลิม แล้วรายงานให้พวกเขาทราบ และอีกประการหนึ่ง ยิวกับคริสต์นั้นแม้ว่าพวกเขาจะไม่ศรัทธาต่ออะบิของกันและกัน แต่พวกเขาก็ให้ความช่วยเหลือกันในการเป็นศัตรูกับมุสลิมิน ดังนั้นในสองพวกนี้จึงไม่เป็นที่ไว้วางใจแก่มุสลิมินได้

¹¹ คือพวกยิวและพวกคริสต์